

İzmir Gavur mu 2 Bölüm

– Sami Biber · 09 Mart 2022

Umur Bey'in İzmir'i fethetmesi ve ardından Ege Denizi'ni Hıristiyan gemileri için kâbus haline çevirmesi üzerine Avrupa devletleri Umur Bey'le başa çıkamayınca; Venedik, Ceneviz, Rodos, Kıbrıs ve Papalık gemilerinden büyük bir Haçlı donanması oluşturup, güçlü bir ordu ile İzmir'e gönderdiler. 28 ekim 1344'te bütün Avrupa devletlerinin birlikleri tarafından desteklenen Rodos'taki Sen Jan şövalyeleri İzmir'e baskın yapıp Aydınogulları'nın tersane ve donanmalarını yaktı. Halk kılıçtan geçirildi. Liman şövalyelerin eline geçti. Fakat Yukarı Kale Türklerin elinde kaldı. Bu suretle şehir "Müslüman İzmir" ve "Gavur İzmir" diye ikiye bölündü.

Dört yıl sonra Umur Bey 1348'de İzmir Körfezi'ndeki Gavur İzmir denilen Sen Piyer Kalesi'ne saldırdı. (Bugünkü Basmane ile Gümrük arasındaki sahadaydı bu kale.) Kaleyi Haçlılardan geri almak için birçok saldırı yapıldı.

Gazi Umur Bey, arkadaşlarının hareketlerini görebilmek için en önde tırmandığı merdivenin orta yerinde miğferini kaldırırken, alnının ortasına isabet eden bir okla şehit düştü. (Şehit olduğunda 39 Yaşındaydı.)

Enverî'nin Düstûrname'sinden:

On sekiz yaşı ata oldu süvar
Hem yirmi bir yıl etti kar-ı zar
Yedi yüz hem kırk sekiz idi sal
Yaş otuz dokuz etti intikal
Eylemiştir ol yirmi altı gaza
Rahmet anın ruh-i pakına seza

Kızılçullu Deresi (Gaziemir, Gazi Umur) ile Şirinyer arasındaki bölümde Anadolu beyliklerinin ilk tersanelerinden birini kurup 30 cm derinlikte bile yüzebilen kadırgalar inşa ettiren Gazi Umur Bey böylece İzmir için şehit düştükten sonra İzmir 1403 yılına kadar Sen Jan şövalyelerinin elinde kaldı.

1402 yılındaki Ankara Savaşı'ndan sonra kısa bir süre Anadolu'ya hakim olan Timur 1403 yılında İzmir'i kuşattı. Daha doğrusu İzmir'in gavur olan kesimi Sen Piyer Kalesi'ne çullandı. Kale Timur'a direndi, lakin Timur bu direnme dinler mi? Dağlardaki karaçam ormanlarını kesip, kalenin etrafına yığarak yaktı. Sen Jan şövalyeleri denizden kaçıp Malta adasına sığınırken, Sen Piyer Kalesi tamamen yıkıldı. "Sen Piyer düştü" nidaları Avrupa'da yas, İslâm dünyasında sevinçle karşılandı. Kale kalıntılarına asırlarca yaklaşılmadı. 16'ncı asırda Hisar Camii yapılarak yerleşime açıldı.

Kısacası, İzmir'in Basmane-Gümrük arasındaki alanına 1344-1403 yılları arasında elli dokuz sene "Gavur

İzmir dendi".

Ancak?

Ancak bu "Gavur İzmir" zamanla unutuldu lakin 19. Yüzyılda İzmir'in bir kesimine yine " Gavur İzmir" Denmeye başladı. neden mi? Kısaca anlatayım.

Osmanlı Devletinde Osmanlı Devleti Vatandaşı olmayana mülk ve arazi satışı yasaktı. Bu duru 1867 Tarihli Vilayetler Kanununa kadar böyle devam etti. 1867 Tarihli bu kanunla atık yabancılar da Türk topraklarında arazi ve mülk satın almaya başlamışlardı.

Osmanlı topraklarında mülk ve arazi satın alanlar kimlerdi peki? Yani hangi millettendi bunlar? Genelde Fransız ve İtalyanlardı.

İşte bunlara Avrupa'da "Levanten " Deniliyordu ve Levanten kelimesi aslında aşağılayıcı bir ifadeydi Avrupalılar nezdinde. Zira bu insanlar kendi ülkeleri dururken Müslümanl bir ülkede yaşamayı tercih ediyorlardı.

Aşağı yukarı hepsi Katolik Hıristiyan olan bu insanlara Osmanlılar ise Levanten de diyorlardı " Tatlı su Frenk'i" de...

İşte bunlar İzmir'de özellikle Buca'da, Bornova'da, Torbalı'da geniş araziler satın almışlar ve bu araziler üzerinde mülkler yaptırmışlardı. Ayrıca Alsancak'ta " Frenk Mahallesi" Denilen bir mahalle kurmuşlardı.

Avrupalıların pek de hoşlanmadığı bu insanlardan Müslüman Türk halkı hoşlanıyor muydu peki? Tabii ki hayır. Levantenlerin de zaten Müslüman Türk halkı ile bir alakaları yoktu. Onlar yerleştikleri her şehirde şehrin elitleri olarak aşağı tabakadan saydıkları fakir- fukara- cahil(!) ve görgüsüz (!) Müslüman halkla bir temas içinde olmadıkları gibi kendi dinlerinden Ermeni ve Rumlara da yüz vermiyorlardı.

Ancak Ermeni ve Rumlara ve hatta bazı Türkler bu Levantenlere özeniyordu. Onların yaşantılarını medeniyet zannediyorlardı. Sonuç olarak aslından / özünden uzaklaşan Rum- Ermeni ve bazı Türkler de zamanla Levanten sınıfına dahil oldu. (Ömer Seyfettin'in " Piç " adlı hikayesi bu durumu çok güzel anlatır."

1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı yani 93 harbinden sonra yerlerinden yurtlarından sürülen bazı Türk kardeşlerimiz özellikle İzmir ve çevresine yerleşti. Bu yoksul insanlar İzmir'in en güzel yerlerinde bir elleri yağda bir elleri balda bu Levantenleri görünce onların yaşadıkları yerlere " Gavur İzmir" dediler.

İşin ilginç Avrupalılar dahi Levantenlere " Gavur " Diyorlardı Müslüman topraklarında yaşadıkları için.

Nitekim 1811'de İzmir'e gelip hem İngiliz Konsolosluğunda hem de bir Levanten olan Whittal Ailesinin konuğu olan Lord Byron'un 1813'de yazdığı bir şiirinin adının The Giaour, A Fragment of a Turkish Tale (Gavur, Bir Türk Hikayesinden Bir Kısım) olması ilginçtir değil mi? Neden kendi dillerindeki gavur kelimesinin karşılığı olan " İnfidel" değil de Gavur?

*Evet... 1344- 1403 Yılları arasında İzmir'in bugünkü Hisar Camii'nin bulunduğu alanına " Gavur İzmir" Dendi.

*1867 Yılında yapılan Vilayetler Kanunu sonrasında İzmir'de Levantenlerin yaşadıkları ve hatta mahalleler oluşturdıkları yerlere " Gavur İzmir" Dendi.

" Gavur İzmir" Sözü hiç bir zaman İzmir'in tamamı için kullanılan bir söz olmamıştır.

" Gavur İzmir" Sözü hiç bir zaman Müslüman İzmir halkını aşağılamak için kullanılan bir söz olmadı.

" Gavur İzmir " Sözü aynı zamanda İzmir halkının çoğunluğunun siyasi tercihi sebebiyle onlara yakıştırılmış bir söz de değildir.

Ama?

Kendisini Gavur veya Gavur İzmirli olarak tanımlayan herhangi bir vatandaşımıza(Fotoğrafta görüldüğü gibi) " Yok arkadaş! Sen gavur filan değilsin " Diyemeyiz elbette. Kişinin beyanı esastır. Kişiler gavurluğu seçme hakkına sahiptirler. Ancak hiç kimsenin gavurluğu İzmir'e mal edilemez. Hiç kimsenin hangi sebeple olursa olsun İzmir'e " Gavur" Deme hakkı yoktur. O bakımdan herhangi bir kişi İzmir'de yaşıyorsa veya İzmirli ise " Ben İzmirli bir gavurum." diyebilir. Buna hiç kimse itiraz edemez. Ama " Ben Gavur İzmirliyim." Dediği anda haddinin bildirilmesi gerekir. İzmir hiç bir zaman gavur olmamıştır. O geçmişte Müslüman ve Türk'tü- bugün Müslüman ve Türk'tür- Gelecekte yine Müslüman ve Türk olarak kalacaktır.

İzmir'e " Gavur İzmir" Demek

*Onu ilk kez Türk toprağı yapan Çaka Bey'e hakarettir.

*Onun için savaşta şehit olan Gazi Umur Bey'e hakarettir

*Onu tekrar Türk toprağı yapan Timurlenk'e hakarettir.

*Ve hepsinden daha çok 9 Eylül 1922'de bu şehirden düşmanı (gavuru) denize döken başta Başkomutan Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere tüm İstiklal Savaşı şehit ve gazilerine hakarettir.

19. Yüzyılda bir tiksintinin- bir iğrenmenin ifadesi olarak kullanılan " Gavur İzmir " İfadesini bugün bir

övünç olarak kullanmak ise gaflet ve dalalet ve hatta hıyanettir.

Hem Gavur

Hem Güvenilir

Hem Atatürkçü

Hem Vatansever

Hem Ulusçu olunmaz.

Olsa olsa bukalemun misali çok Renkli olunur...